

עיקרי השולחן

(כרך ה')

סיכום בהיר ותמציתי

לשולחן ערוך ולנושאי כליו

עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים

בשיטה יחודית ומאירת עיניים - המקלה על הזכרון

הלכות

תפילה, בית כנסת ונשיאת כפים

חובר בס"ד ע"י

משה ב"ר שלמה כהן

וצוות תלמידי חכמים

במפעל "עיקרי השולחן"

עיה"ק ירושלים תובב"א

מהדורה ב' (ביקורת) - כסלו תשפ"ד

בקשתנו שטוחה מכל המוצא טעות חלילה להודיענו למייל: ikarei616@gmail.com

[עם ציון מספר העמוד, הסימן, והסעיף], ושכמ"ה, © כל הזכויות שמורות - טל' 02-65-141-96

לזכרון עולם

"וַנְתִּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחֹמֹתַי יָד וְשֵׁם..." (ישעיהו נה)

הלימוד בספר זה

לע"נ

אבי מורי

איש אמת, שעסק בצרכי ציבור באמונה, גבאי ביהכנס"ס "אוהל משה ואבנר",
רחמן וגומל חסדים, האיר פנים, אוהבה של ארץ קודשנו, נתן מבטחו בקב"ה,
וזכה לראות דור ישרים מבורך

ר' **שלמה כהן** ז"ל

ב"ר אהרן וגובהר ז"ל

נלב"ע כ"א בשבט ה'תשפ"א
וזכה להיטמן ברגבי ארץ קודשנו

תנצב"ה

אב הרחמים זכור מעשיו הטובים, ותהא נשמתו בצרור החיים, ולהחיותו בתחיית המתים,
ויקויים בו מאמר הנביא: "הַקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שִׁכְנֵי עֶפְרַיִם כִּי טַל אֹרֶת טַלְקָה" (ישעיהו כו, יט)

תיבדל לחיים טובים וארוכים אמי היקרה אשת חיל עטרת בעלה

מרת **יפה כהן** תחי'

על כל טוב לבה ודאגתה לכל משפחתה במשך שנים רבות,
ה' יזכה אותה לבריאות איתנה ונחת מכל יוצ"ח,

וכן יברך את כל ילדיה היקרים מפז

ה"ה אליהו וטלי כהן הי"ו

ה"ה יהונתן כהן הי"ו ומרת אורה ע"ה

הרב משה ושושנה פיקאלי שליט"א

ה"ה אבינועם ופלורה גיבלי הי"ו

הרב משה ותרצה כהן שליט"א

הרב רוני ונויה כהן שליט"א

ה"ה אבנר וצופיה כהן הי"ו

ה' ישמרם מכל רע ויאשר חלקם בזה ובבא,

וזכות רבותינו הראשונים והאחרונים ומאורי הדור שבררנו את מקחם בספר זה,
תגן עליהם ועל כל משפחתם "אלף המגן", ויזכו לבריאות איתנה, אושר, עושר, וכבוד וכל מילי דמיטב,
אך טוב וחסד ירדפום כל ימי חייהם,
כי נאמן הוא ה' הטוב לשלם טוב לכל עושי טוב וחסד

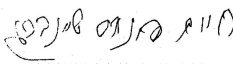
עיקרי השולחן

שיטת לימוד מאירת עיניים המקלה על הזיכרון
שזכתה להסכמת גדולי הדור ולברכתם

הסדר והמעלות שבספר זה

- א. סיכום בהיר ותמציתי
- ב. סדר שיטתי [הקדמה לסעיף (במידת הצורך), עיקר הסעיף, הרחבה לסעיף]
- ג. ניקוד לשון השו"ע והרמ"א
- ד. הגדרת הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף
- ה. השתלשלות ההלכה - מהמקור בגמ' עד לפסיקתה
- ו. שינון מהיר
- ז. זכירת הלימוד ["ושנתם - שיהיו דברי תורה מחודדים בפיר" (קידושין ל/א)]
- ח. נוטריקונים - לזכירת נושאי הסימנים והסעיפים, [וכן 'וסימנך...' - ובו קיצור לזכירת מספר דינים]
- ט. תוספת סימונים:
  - ☞ סימון למחמיר
  - 📖 סימון למקל
  - סימון לשיטה שאינה מחמירה ואינה מקלה
- י. הכנה מצוינת לבחינות הסמכה ל"יורה יורה" [ובפרט שהוספנו מאות שאלות מהמבחנים, ומראי מקומות לתשובות]

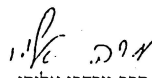

הרב יצחק טובי' ז"ל
גאב"ד בד"צ העדה החרדית

הרב חיים פנחס שיינברג
ראש ישיבת "תורה אור"
ומורה הוראה דקריית מטרסדורף

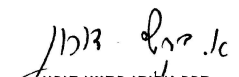

הרב עובדיה יוסף
הראשון לציון
ונשיא מועצת חכמי התורה

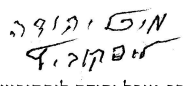

הרב משה שטרנבור
ראב"ד בד"צ העדה החרדית

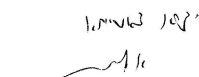

הרב מנשה [קליין] הקטן
אבדק"ק אונגוואר
ור"מ דישיבת "בית שערים"

הרב מרדכי אליהו
הראשון לציון
והרב הראשי לישראל לשעבר

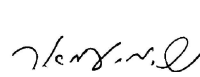

הרב משה הלברשטאם
חבר בד"צ העדה החרדית

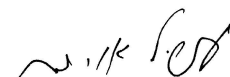

הרב אליהו בקשי דורון
הראשל"צ והרב הראשי לישראל

הרב מיכל יהודה ליפקוביץ
זכרון מאיר, בני ברק

הרב אשר זעליג ז"ל
רב קהלת טשכנוב רמות
גאב"ד "דרכי הוראה" ור"י חת"ס

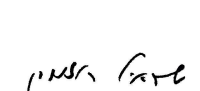

הרב שמואל אליעזר שטרן
דומ"צ בבד"צ של מרן הגר"ש ואזנר
ראש ישיבת חוג חת"ס ורב מערב בני ברק

הרב שלמה משה עמאר
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

הרב עוזיאל אויערבאך
רב בית הכנסת "חניכי הישיבות"
בית וגן, ירושלים

הרב שמואל קהת הכהן גראס
מו"צ דקהל מחזיקי הדת
דחסידי בעלזא בא"י

הרב יצחק זילברשטיין
רב שכונת רמת אלחנן, בני ברק

הרב שריאל רוזנברג
רב שכונת רמת דוד, בני ברק
ראב"ד בד"צ דהגר"נ קרליץ

הרב יצחק יוסף
הראשון לציון
והרב הראשי לישראל

המפתח להצלחה בלימוד

לא מעט מהלומדים חשים אכזבה הנובעת משכחת הלימוד. **נראה שהמפתח להצלחה בלימוד הוא בקיומם של ד' תנאים לפחות:**
א. לימוד **לפי הסדר** [מהגמ' ועד לפסיקת ההלכה]. **ב.** סיכום מסודר **בכתב**¹⁰, ולא רק בעל פה. **ג.** התמקדות **בעיקר**¹¹. **ד.** חזרות על לימוד¹² בחברותא ובקול (כבעירובין נמ/ב, נד/א), **ולצורך כך כדאי להיעזר ב"עיקרי השולחן" וב"ושנתם"** כאותם לומדים שנעזרו ב"עיקרי השולחן" וזכו להצלחה גדולה.

הניסיון הוכיח שהלומד במתכונת זו¹³ - מובטח לו שיוכל לשנן היטב, לזכור ולהיבחן, ובע"ה יקוימו בו דברי חז"ל: "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" (ב"ב א/ב).

ברם חשוב שצורת החזרה תהיה לפי המתכונת המובאת בעיקרי השולחן:

א. מהו נושא הסעיף העיקרי ומהם הנושאים המשניים בשו"ע והרמ"א.

ב. מהו המקור בגמרא.

ג. כמי פסק השו"ע וכמי פסק הרמ"א (כאיזה תנא, אמורא, או ראשון).

ד. מהן הנקודות העיקריות שנוספו בדברי נושאי הכלים.

בשלב ראשון - יש להתמקד בנושא הסעיף, וב"עיקר הסעיף"¹⁴ ול"צלם" את מבנה הסעיף בראש.

בשלב שני - ללמוד את ה"הרחבה לסעיף".

השיטה לחזרה ולשינון בעל פה

- לשנן בעל פה את **"ושנתם"** - המובא לקמן בסוף הספר, ולחזור על עיקרי הדברים שהובאו ב"עיקרי השולחן" ב"הרחבה לסעיף" [מומלץ להיעזר גם ב"תלמודו בידו" (שיפורסם בנפרד) - ובו קיצור של "עיקרי השולחן", שיועיל לחזרת בעל פה].
- על סיכום זה **כדאי לחזור בעל פה, כל יום, לפחות בשבועיים הסמוכים ללימוד הראשון**. אין חזרה זו צריכה לעכב את ההתקדמות בלימוד, מכיוון שחזרה זו צריכה לקחת עד רבע שעה.
- רצוי שהחזרות יעשו בקול ובחברותא.
- רצוי לקבוע תוכנית ללימוד ותוכנית לחזרות.

דוגמאות להצלחת הלומדים - בזכות החזרות ב"עיקרי השולחן"

א. שינון בעל פה של נושאי הסעי' בהל' איסור והיתר [מליחה, בב"ה, תערוכות] - **ב-10 דקות בלבד**.

ב. שינון בעל פה של הל' מליחה [במתכונת של "ושנתם"] - **בשעה ורבע**.

ג. חזרה על הל' נדה [במתכונת המפורטת ב"עיקרי השולחן"] - **ב-14 שעות** - הכוונה לאחד מהלומדים אשר הכין תוכנית חזרות על לימודו והגיע לרמה טובה, והספיק **30 עמ' תוך שעה, ותוך 14 שעות הקיף 420 עמודים** [מ"עיקרי השולחן" הל' נדה] ונבחן על כל לימודו.

ד. חזרה על כל הלכות נדה [במתכונת של "ושנתם"] - **ב-20 דקות בלבד**.

ה. כ-5 פעמים נכשל במבחן "יורה יורה" - אך בפעם השישית הצליח בזכות לימוד "עיקרי השולחן"¹⁵.

ו. שינון בעל פה של 100 נושאי סימנים, בעזרת נוטריקונים המקלים על הזיכרון, וע"ע לעיל בהע"ו.

¹⁰ ובדבר חשיבות הכתיבה ועצות לכך - עיין במאמר "קנה לך חבר", לקמן בריש "עיקרי מבחן השולחן".

¹¹ בבחינת מה שאמרו חז"ל: "לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה", דהיינו התמקדות בעיקר. כמליצה על הפסוק "ויאמר בועז לקוצרים ה' עמכם", לאמור מי שידע לקצר ולהתמקד בעיקר - ה' עמו.

¹² שכן אינו דומה מי שחוזר על לימודו 100 פעם למי שחוזר על לימודו 101 פעם, ונזכיר שהשו"ע כתב בהקדמתו לאו"ח שמטרת חיבורו, כדי שיחזרו על השו"ע כל 30 יום.

¹³ הדגש הוא ללימוד במתכונת של ד' התנאים הנ"ל ולא ללימוד בספרי קיצור בלבד - יתכן שהלימוד בקיצורים בלבד יסייע לו להבחין על לימודו, אך סופו שישכח את לימודו, כיון שאינו יודע את שורשם של הדברים (גר"א משלי י, ד).

¹⁴ הפתיח בדברי השו"ע והרמ"א נעשה במתכוון, מפני שיש לומדים שזוכרים את הגמרא והשיטות השונות אך אינם זוכרים את פסק השו"ע והרמ"א.

¹⁵ הכוונה ללימוד שכתב לנו בשנת תשע"ד: "לכבוד... לאחר שנבחנתי כ-5 פעמים ברבנות באיסור והיתר ולא הצלחתי, הגיע ספרו של כבודו לידי, ופשוט קיבלתי סדר בדברים ובהלכה, והספר עזר לי מאוד וב"ה הצלחתי בבחינה [השישית] ב-80%, וממש תליתי את ההצלחה בספר [עיקרי השולחן]. יהי רצון...בברכה...".

הרבנים שהשתתפו בספר זה:

ראש מפעל "עיקרי השולחן" ועורך ראשי: הרב משה כהן

עורכים: הרב שלמה דיין, הרב יצחק חכם פור

יעוץ: הרה"ג אריאל שושן

הגהה: הרב שי אליאס

תוכן העניינים

עיקרי השולחן - ובו יבוארו פסקי השו"ע והרמ"א עם מקורותיהם בש"ס
ובראשונים, ודברי נושאי הכלים על השו"ע והרמ"א. 1 .....

הלכות תפילה

- 2 ..... סימן פט - הלכות תפלה וזמנה, ובו ח' סעיפים
- 12 ..... סימן צ - מקום הראוי להתפלל, להתפלל עם הצבור ודין ההולך בדרך, ובו כ"ז סעיפים
- 29 ..... סימן צא - שיאזור מתניו ויכסה ראשו בשעת תפלה, ובו ו' סעיפים
- 33 ..... סימן צב - הנצרך לנקביו ודין רחיצה לתפלה ושאר הכנות לתפלה, ובו י" סעיפים
- 41 ..... סימן צג - קדם שיתפלל צריך לשהות, ובו ד' סעיפים
- 43 ..... סימן צד - צריך לכון נגד ארץ ישראל, ודין הרוכב או יושב בספינה, ובו ט' סעיפים
- 48 ..... סימן צה - כוון איבריו בשעת תפלה, ובו ד' סעיפים
- 51 ..... סימן צו - שימנע כל הטרדות כדי שיכון, ובו ב' סעיפים
- 52 ..... סימן צז - שלא יגהק ושלא יפהק בשעת התפלה, ובו ה' סעיפים
- 56 ..... סימן צח - צריך שיהיה לו כונה בתפלתו, ובו ה' סעיפים
- 60 ..... סימן צט - דין שתוי ושכור לתפלה, ובו ג' סעיפים
- 64 ..... סימן ק - תפלת המועד צריך לסדר, ובו סעיף אחד
- 65 ..... סימן קא - שצריך לכון בכל הברכות, ושיכול להתפלל בכל לשון, ובו ד' סעיפים
- 68 ..... סימן קב - שלא להפסיק כנגד המתפלל, ובו ה' סעיפים
- 72 ..... סימן קג - מי שנזדמן לו רוח בתפלתו או עטוש, ובו ג' סעיפים
- 74 ..... סימן קד - שלא להפסיק בתפלה, ובו ח' סעיפים
- 81 ..... סימן קה - דין המתפלל ב' תפלות, ובו סעיף אחד
- 82 ..... סימן קו - מי הם הפטורים מתפלה, ובו ב' סעיפים
- 84 ..... סימן קז - המספק אם התפלל, ודין תפלת נדבה, ובו ד' סעיפים
- 87 ..... סימן קח - מי שלא התפלל לסיבת טעות, או אונס או במזיד, ובו י"ב סעיפים
- 96 ..... סימן קט - דין איך יתנהג היחיד לכון בתפלתו עם הצבור, ובו ג' סעיפים
- 99 ..... סימן קי - היוצא לדרך, ופועלים מה יתפללו, וסדר תפלת הדרך ובית המדרש, ובו ח' סעיפים
- 105 ..... סימן קיא - דין סמיכות גאולה לתפלה, ובו ג' סעיפים
- 108 ..... סימן קיב - שלא להפסיק לא בג' ראשונות ולא בג' אחרונות, ובו ב' סעיפים
- 109 ..... סימן קיג - דיני הכריעות בי"ח ברכות, ובו ט' סעיפים
- 112 ..... סימן קיד - דין הזכרת הרוח וגשם וטל, ובו ט' סעיפים
- 120 ..... סימן קטו - טעם ברכת אתה חונן, ובו סעיף אחד
- 120 ..... סימן קטז - פירוש ברכת רפאנו, ובו סעיף אחד

121	.....	סימן קיז - דיני ברכת השנים, ובו ה' סעיפים
125	.....	סימן קיח - חתימת ברכת השיבה, ובו סעיף אחד
126	.....	סימן קיט - דין הרוצה להוסיף בברכות, ובו ד' סעיפים
129	.....	סימן קכ - שראוי לומר רצה בכל תפלה, ובו סעיף אחד
130	.....	סימן קכא - דיני מודים, ובו ג' סעיפים
131	.....	סימן קכב - דינים השיכים בין י"ח ליהיו לרצון, ובו ג' סעיפים
134	.....	סימן קכג - דיני הכרעות בסיום י"ח ברכות, ובו ו' סעיפים
137	.....	סימן קכד - דין הנהגת ש"צ בי"ח הברכות, ודין עניית אמן, ובו י"ב סעיפים
146	.....	סימן קכה - דיני קדושה, ובו ב' סעיפים
148	.....	סימן קכו - דין שליח צבור שטעה, ובו ד' סעיפים
152	.....	סימן קכז - דין מודים דרבנן, ובו ב' סעיפים

הלכות נשיאת כפים

155	.....	סימן קכח - דיני נשיאת כפים ואיזה דברים הפוסלים בכהן, ובו מ"ה סעיפים
186	.....	סימן קכט - באיזה תפלות נושאים כפים, ובו ב' סעיפים
188	.....	סימן קל - רבונו של עולם שאומרים בשעת נשיאת כפים, ובו סעיף אחד

הלכות בית הכנסת

189	.....	סימן קנ - בנין בית הכנסת, ושיהיה גבוה, ובו ה' סעיפים
195	.....	סימן קנא - דיני קדשת בית הכנסת, ובו י"ב סעיפים
203	.....	סימן קנב - שלא לסתור שום בית הכנסת, ובו סעיף אחד
205	.....	סימן קנג - דיני בנין בית הכנסת, ובו כ"ב סעיפים
224	.....	סימן קנד - דיני תשמיש קדושה ונרות בית הכנסת, ובו ט"ו סעיפים
233	.....	סימן קנה - לילך מבית הכנסת לבית המדרש, ובו ב' סעיפים
235	.....	סימן קנו - סדר משא ומתן, ובו סעיף אחד

237	.....	עיקרי מבחן השולחן - ובו שאלות ממבחני הסמכה ל"יורה יורה", מהשנים תשפ"א, תשפ"ב, תשפ"ג ...
238	.....	מאמר בדבר חשיבות הכתיבה, טו"ב [=17] עצות ללומדים/נבחנים